

Фотоинформация

ЭКИ БУДУЖУ-БИЛЕ

Бай-Тайга районда чоңуң амыдырал хандырылга бүдүрүлгө өргөлүнүн эң-найыралдык коллективин бо чылдык эртен кварталдык шалыгы айкалдап, чоңа ачылдык чедиринининини чымычын 105.5 хуу күстөгөн. Бай-Тал, Эр-Хаан, Кара-Хөл сууларында чагылар хүдээп алыр комплекстини пункттар бердинген планнарың акырган. Идик даараар, радиоаппаратуралар, нарын техника, хен септээр мастерлериниң аял-ыңи база мактадык болган.

Коллектив колдуунда-ла аныктардан тургустунган. Сагылга-чүрүмүң, онаанан аялгыңа бердинген, мергежилниң хыян чоорту тыва берген анык кыстар мында хөй. Оларын бирөөнине даарыңга цегинде хеп септээр мастер Роза Дамдын-Сүрүновна Хертекти хамаарыштырып болур.

Бо анык кыс ортук школаны доосман союнда анаа аякылдап киргеш, өптүң-ээлдээ, эки будужу-биле эш-өрүңүң хүндүткелин чаалап ал шыдаан.

Уран кыс улазыңа ораашпас дээң сөстөрүн бистин Розавыска хамаарыштырып болур. Эртен үш айың планың даалгазың 112.5 хуу күстөгөн — деп, өргөлдүң пачалыгың, хоочун коммунист Булуң Доңнуровна Хеймер-оол ону майтаар.

ЧУРУКТА: Р. Д.С. Хертек аял үезинде.

ОНУ МАКТААР. ЧҮГЕ?

В. И. Ленин аттың «Тыва даг-дугу» комбинаттың арыглад фабрикасының бөдүүн рудадан даг-дугу арыглар цегин эки аякылдап, ай, квартал планнарын доктаамал ажыр күүсөдүң белген. Хөй националдык, быгың эң-найыралдык коллективтиң аялчылары болган инженер-техниктиң аялчылары чүгө эркен март айда беэни планнаандан ажыр 1210.7 тонна сортуг даг-дугуң бүдүргөн. Цехтин хөй нарттарында салдыган дрипеиниң хөдөлүн турар конвейерлер, дерин-механизмдерини докдоскин аялчыларын электрлер дун, хүн чок хайгаарат турар. Оларын аразында аял-хөреңиниң өзүлгө мастерлерини хөй. Бирөөнине Генадий Сүргүл-оолович Монгуш хамаарыштыр.

Бо анык оол 6 чыл мурунда комбинаттын чамында өөрдөгөдө комбинаттың тур күрүс дооскан, коллективиниң кижини, нарын мергежилдиң шингээдин ал шыдаан. Оң аялгы берге болган харысалгалык. Моторларда, аял-бүрү электри улазыңарында бичил-ле үрелиңиниң кер болганын өздөөсө. Шапалың түдүп, соулур, септээр бияк билир. Ынчангаш ону эш-өрүңүң хүндүлгө болган мактаар.

(Бистик корр.).
ЧУРУКТА: Г. С. Монгуш аялчың тургузуда.
Чылбак-оол КАРА-САЛДЫҢ фотолары.

Доктаал күүселдезин хынап тур бис

МАЛЧЫННАРЖЕ КИЧЭЭНГЕЙ

Малчынарның социал амыдыралын үндөзүн биле экинжер согулга-биле Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели, профбөлмөүдөл эркен чылдык декабрь 22-де туснай доктаалды хүдээп алган. Оң күүселдезин «Шын» солун контролга алган болган аяда хамаарышкан материалдарны доктаамал чырыдар. Бай-Тайга районда «Бай-Тал» сох-хоотун директору Ч. Х. ХЕРТЕККЕ бистик корреспондентивис ужурашкаш, даразында интервьюну алган.

— Мал аялмында чезе кижжи барыл, оларын амыдырал-чурттага байдалдырыга хамаарыштыр чүңү чугаалап болур силер?

— Аял-агында нинти 82 коюнда 21624 маалды 164 кижжи ажаал хайгаарат турар. Малдык төлү немелжи арыбданыңдан анаа аялчылар кижилер улам өвүдөр. Районда еске совхозтарга бодаарга, бисте байдал чүгээр. 54 кыштагда чурттага бакчылары, 17 чунар-бакчы бар. Электри чырымы 29 кыштагда кинрген. Кадыр-берт, ырак-урак черлерде чурттап орам малчынарны электри шингедичини, анаа хергелээр кывар-чаар материалдар биле хандырган. Оларын өгелерин чартыр хемчеглерин алган. Эртен чылын Шей-оол Данаар-оолга, Раиса Берзинге, Далай Мылдыкка бүрүч чүмээң өгелери, а дөрт малчыңа чаа өгө мяштарын кидинери-биле халаска берген. Бо чылың 10 өгүнү аялчың септээр, шыгыларын чартыры көрдүңиз.

Совхозта чазаныңың Кызыл-оол Иргит ийи өгү-биле ол аялчың кылгырың хүдээгөн. Суугу, хөй-айлар кылдыртыр дээң чыгыңы Кызылче кинрген бис. Бо чылын кышталарга 6 бакчыны, 10 чунар-бакчыны кылдыр. Мешкен-Хөл бригадаларың деңисээринде 37 километр чегге чагыларын тургузуң, электри улазыңарын шөөр керөө чардырган. Анаа чарыгдар аял-хөреңи бар. Тыва АССР-ниң улус депутаттың мени депшиңдип тура, сонгукчуларың чагы база индык чүве.

— Чурнай Хирес-оолович, малчынар күзелин илереткен аныктарга совхозтан деткимче кандык болуру? Аялчылар арга-шынээни чидирген, пенсияге үнген малчынарга совхоз төүндөн бакчыларын оотур чокка бээрин доктаалда айткан болбай. Бо талазы-биле чүңү чугаалап болур силер?

— Аныктарын бүгү талазы-биле деткин, өгелерини халас дерип бээр. Оон ангыда, саап ижер ишкети, мал кылдыр өшкү-хойну өртөөң узун хуусаада өгиделер биле чедирин болур. Аныктарын мал аялчыңга өөредир дуржулгадың дагдыңгыча немелде төлөвирини, ол ишкан малчынап аялчың оолга, азы кыска ай салында 100 рубль чедир стипендияны кадрлар бөлөктөөр фондудан үндөзүң.

рыгказын экинжериче угданган хемчеглер база бар-ла мынаа?

— Үнүшүмүнерни организастан турар. Эмнеге аялчыларын малчынарнын казымыл байдалын хынаар, а агиткультбригадаларын бот-тыныгыр артистери концерт болган еске-даа хемчеглерин чорударар. Садык хандырылга-анда четестер бар. Автомагизинер беэни чогуңга сыйдалааш, малчың коданарны чедир өргөйиң баар. Чамдык бараанарын эт, саржаң орнуңа садар дээң малчынарга бербес. Чыын малчынар ырак тайгаларже, көшөнде, шаанда-дег дерги садымн организастанар чугула. Боо-моңгу чогуңда чаылгааштын үезинде араатан аялчыга мал хааа эвес таварың. Бо айтыртыгы улаа-дараа көдүрүп келген. Ону өөргөн көргөш, республиканың Иштини херектер министрствозу-биле дугурушкан, бооларың совхозтарга садымн хергелчилер нитилелдеге даасканын өрткөл чыгың доктаалда тодарай айткан. Оң дарың күстөгүнүң манап турар бис. Малчынарның туснай хептерин, камгалап херекселдерин доктаатынган хуусаа өзүгаар бригадирлер малчынарга үзеп берип турар.

— «Кадымшыл» программаның негелдеринге дүшүрт малчынарны шөөлөдөдүр, уруг-дарымы алыс-садарга хаара турары, аржаңнар, курорттар, дышталыга балыңарың чорудар талазы-биле айттырлар кайчаар шитирлеттинип турары?

— Совхоз төүндө уруг-дар садында 25 өрүңарын малчынарның 1 хар 6 айлымын, школа назымы чедикке чедир назымы уруг-дарыңа хостан. Оларын хондур-хүндөдөр доктаамал турарын чүрүмүчтүң. Мал оолдаашкың болган еске-даа чык бачым үезде немелде салынган база аялчылар. А шалың чөл аялчылар талазы-биле шөөлө граффити дирекция, профивидел комитеди тургузар. Бистик деңисээринде Шинили аржаңында 50 муң рубль өрткөл, 24 өрүңүң рационалдыктык 140 кижини ээлчег байы биле дышталдырар. Өрткөл-хөлезини шупту чингелдир. Бүгү байдал мында таарымчалык. Манаа немел каар чүве Шинидазының чалыңы ийи чаа өгүн тигер. Анаа база малчынар дыштанар. Профивиделдериниң пүтөвчээ-биле «Чедер»-Уш-Бедир» болган республикадан дашкаар курорттарже 17 кижини чорударын планнаан.

Александр ХЕРТЕК беседалашкан.

Апрель 21 —

субботник

хүну

БИР ДЕМ-БИЛЕ

Бай-Тайга районун аял-ишчилери В. И. Ленинниң төртүңгөң хүнүндө бээр 120 чыл оонга алдар болдурган субботникте бир демниң үнер.

Олар субботникке киргеш, аялдал алган аял-хөреңиниң районун социал айттырларын шитирлээринге болган уругларын В. И. Ленин аттың тайбың фондудуңга аялгылар.

Коммунист субботникти өрттөрүн удурут-бакчылары-биле 9 кижини составтык штабын тургускан. Штаб нежигүнери районун албан черлерин болган организацаларын тус-туста куваажып алган. Олар белеткек аялчың чорудуп эгелей берген.

Ол хүн районга өртөр субботникке 6150 кижжи аялчылар. Ынчан күш-аыжылы коллективтер 6100 актаны аялчылар алыр, ону үстүнде айткан чүүлдерге чарыгдар.

Субботник хүнүнде районун беш совхозтуң аял-ишчилери боттарың туруштарын өздөстөр. Нинти-биле оларын кылдыр аялчыларын хемчөөлү мындык: шөөлөдөргө 30 тонна өдөк төгүмөр, 800 өшкүңү кыргылар, 100 дөс мяшты огултур, 1200 мал кирер кажааның көрөңиниң колтар, сарайлар болган көвүрүлгөр септелгезин чорудар.

Субботникке белеткек аялчылар «Кара-Хөл» совхозта багай эвес. Ол хүн совхозка 297 кижжи аялчылар хүндээр. Олар «Алаш» стадионуң, 6 көвүрүң септээр. Хергези малчынар аалдарыңга мал-тааның кадарар, карактаар, чемгерер.

Ол хүн бүдүргөн аялчылар кирген актаны кара-хөлдүлөр кадык камгалап фондудуңче шилчир деп шитирлээң.

Севет ОЧУР. Районда субботник штабының кезигүну.

ССРЭ-ниң Дээди Сөвөдүнүн сессиясында

Апрель 16-да Дээди Советтин палаталары тус-тузунда хуралдаан-даа болло, уң хуралдарга чангыс ай айтыртыгы чугаалашкан: күрүңе, арена, нооператив, хөй-инти болган өсөңге-даа бүдүргелерден, каттыжымналардан болган организацалардан тыртар үндүртүр. Дугайыңда ССРЭ хоолдузуну, төлөвирини баштайгы номчулга сайтарың чугаалаашың.

Хөйлу төлөвириниң кайда-ла палатаның хуралыңа көңүлүң кичөөңгөң чугаалашкан. Чүгө дээрге бүдүрүңүңүң болган хергелчилериниң эрге-актырларың дугайында тодарай айтыртыгы шитирлеттинип турар болбай. Бир эвес продукция бүдүрүп турар коллективтерге эмин өрттир улуң үндүртүр олар кылдыр доктаатыла бээр болло, улус аял-агымыңга элзөн хөй адырларың караңга таварып, мындык продукцияң бүдүрбөстөй бээр. Оң улам-мындан чоңуң хергелде бараанарың чамдык хө-виралери чедимшестен, чурт-на берге байдал тургустунуң кээр. А бир эвес үндүртүңүң нормалы күдүлүн өөр болло, улус социал айттырларын шитирлээринге хөреңги аял-хөреңги күрүңеге чедимшесте бээр.

Чазан-биле нады төлөвирин аялчылар мында турган комитеттер болган кижилер бүдүргелериниң арык сургаларыңың 55 хууң үндүртүр тыртып азыр деп саналды төлөвиринде кинрген. Бо саналга хамаарыштыр чидик дискуссия кайда-даа хуралга эгелзөн. Чамдык депутаттар кинри келген төлөвиринде деткин, бир чамдыктар үндүртүңүң нормалың 35 хуудан ажырбас деп саналды кинрген. А бир чамдыктар уң норманы оон-даа ээзөөткөш, күрүңе ончүңүң чамдык келини хуу кижилерге садар деп саналды кинрип турган.

Төлөвиринде чугаалаашың даразында хуралга тургузтуң.

(СЭТА).

БАЛКЭ-НИҢ СЪЕЗДИНДЕ

СЭКП ТИ-га болган чуртуң коммунистерине БАЛКЭ-ниң XXI съездиниң кийгырмың хүдээп алырыңга хамаарыштыр барык үш хүн дугурунда үрүлүлзөн чугаалаашың көрүңүңүң БАЛКЭ-ниң XXI съездиниң апрель 16-ның эртеңги хуралыңа доозулган.

«Принципалдык үндөзүңе сыйың каттыжымнашын дээң» деп СЭКП ТИ-ның аял-хөреңги чамдык чүүлдеринге хамаарыштыр сагыш-сетил дүвүрүңүңүң документалды илергейтээң. Комсомол съездиниң делегаттарың болган делегатулар аял-хөреңги чамдык чүүлдеринге хамаарыштыр сагыш-сетил дүвүрүңүңүң документалды илергейтээң. Комсомол съездиниң делегаттарың болган делегатулар аял-хөреңги чамдык чүүлдеринге хамаарыштыр сагыш-сетил дүвүрүңүңүң документалды илергейтээң. Комсомол съездиниң делегаттарың болган делегатулар аял-хөреңги чамдык чүүлдеринге хамаарыштыр сагыш-сетил дүвүрүңүңүң документалды илергейтээң.

«Политиниң чорудулар нитилелде шапалың чоруп турар амың үезде БАЛКЭ-ниң хөй чылдарың көрдүңген программатың тургускан херээ чок деп санаан болган аныктар эвилелдең программатың алыс энис сургалары-биле кышталып кызыгдалгыңар деп шитирлээң БАЛКЭ-ниң XXI съездиниң декларацияның төлөвиринде болган БАЛКЭ-ниң программатың өчис сургаларын чүүдүгү деп санаан болган колдуунда хүлээп алган.

БАЛКЭ-ниң уставының төлөвиринде делегаттар нежигүң хуралга чугаалажып эгелзөн. Е. К. Дигачев, В. А. Медведев, Г. П. Рауменовский, Ю. А. Манасенов, И. Т. Фролов, Г. И. Усманов, А. Н. Гиренко съездиниң аялчыңга кинришкен.

Апрель 17-де съезд аялчыларын тургуздуң.

(СЭТА).

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде

ТУРАСКААЛ ТУРГУЗАРЫ-БИЛЕ

30-40 чылдарда болган 50 чылдарың эгезинде кижиче чүдүрүр чоруктуң үржүндан болган репрессияларга таварышканыңга хамаарыштыр чөлүгү чорукту тургузары-биле болган эки тура «Мемориал» нитилелдиниң сапалын барымдаалааш, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели апрель эгезинде хүлээп алган доктаалыңа репрессияга таварышканыңга тураскаалды Кызылга тургузар дугайында шитирини үндүргөн.

Кызыл хоорайга тываскаалды тургузарың айттырмың чугаалажык көөрүн улус депутаттарың Кызыл хоорай Сөвөдүнүн күүс-комунга дааскан. Кижиче чүдүрүр чоруктуң чылдарында репрессияга таварышканың тураскаалын төлөвирлээр чоруктуң чылдарың, немелде чокка өстүртү шитирткен кижилериниң өнүкүшүн черлерин чорумчулар талазы-биле хемчеглерин чыгардылар.

Кызыл хоорайга тываскаалды тургузарың айттырмың чугаалажык көөрүн улус депутаттарың Кызыл хоорай Сөвөдүнүн күүс-комунга дааскан. Кижиче чүдүрүр чоруктуң чылдарында репрессияга таварышканың тураскаалын төлөвирлээр чоруктуң чылдарың, немелде чокка өстүртү шитирткен кижилериниң өнүкүшүн черлерин чорумчулар талазы-биле хемчеглерин чыгардылар.

Кызыл хоорайга тываскаалды тургузарың айттырмың чугаалажык көөрүн улус депутаттарың Кызыл хоорай Сөвөдүнүн күүс-комунга дааскан. Кижиче чүдүрүр чоруктуң чылдарында репрессияга таварышканың тураскаалын төлөвирлээр чоруктуң чылдарың, немелде чокка өстүртү шитирткен кижилериниң өнүкүшүн черлерин чорумчулар талазы-биле хемчеглерин чыгардылар.

КАНДИДАТТАР — СОҢГУКЧУЛАРЫНДА

Суг-Хөлдө Карл Маркс аттың совхозтун төүндө көдөзү Кудыга бакчының азын сонгукчулар долар олуруккан. Тыва АССР-ниң улус депутаттың сонгукчулар чорудар талазы-биле Ийме № 66 сонгукта өрүдүгү турар ийи кандидат — Тываның профивиделдериниң күрүңе албан чараларың аялчыларыңың профивидел обкомунуң даргалы Датгы-оол Манчин-Дожуевич Ооржак болган Чоюн-Хемчик район күтүсчүлүгүн иштин херектер кидининиң социалдык өмчү-хөреңгиниң самчылар чорунга чаар аялчы чорудар кидининиң начальниң Иван Дуга-оолович Ондар олар-биле сонгукчуларын ужурашыла хура-

Соңгукчуларга уткуштур

тап сонгукчулар хүнүнде ол дээң бадыларынче сонгукчуларын кыйгырдым — дээң. Тыва АССР-ниң иштин херектер министрниниң ораалчызы Д. В. Ховалыг сөс алган, республикада чорумчуруңун иштин байдалдырыңга доктааган, депутаттың кандидат И. Д. Ондарын кандидаттарын деткинриңче чоңуң кыйгырган.

— Кожга суурувус Балы-Талага төртүңгөн. Ийме школалыңга өөрөңл чорай, малчың, туудуку хөй кыргырыңың талазы-биле республика чөмчөү, ол талазы-биле Россия чегерлел мар-

гырдаларга киржин чорай, ам күрүңе азын черлериниң аялчыларын профивидел обкомунуң даргалы, төлөвир кандалдыкыс Датгы-оол Манчин-Дожуевич Ооржак болган Чоюн-Хемчик район күтүсчүлүгүн иштин херектер кидининиң социалдык өмчү-хөреңгиниң самчылар чорунга чаар аялчы чорудар кидининиң начальниң Иван Дуга-оолович Ондар олар-биле сонгукчуларын ужурашыла хура-

тап сонгукчулар хүнүнде ол дээң бадыларынче сонгукчуларын кыйгырдым — дээң. Тыва АССР-ниң иштин херектер министрниниң ораалчызы Д. В. Ховалыг сөс алган, республикада чорумчуруңун иштин байдалдырыңга доктааган, депутаттың кандидат И. Д. Ондарын кандидаттарын деткинриңче чоңуң кыйгырган.

— Кожга суурувус Балы-Талага төртүңгөн. Ийме школалыңга өөрөңл чорай, малчың, туудуку хөй кыргырыңың талазы-биле республика чөмчөү, ол талазы-биле Россия чегерлел мар-

«Ужур-дүрүм чок аажылаашкын» деп чүүлге хамаарыштыр

Шык мындыг эгелин мате...

Азас заповеднигиниң уду...

рын чон пегел турарын ре...

даа харысалгалыг ажалда...

ны берген.

«Шын солунуң редакцияһы...

«Март 31-де үнген № 75 «Шы...

2. С. Окаймөвүт удурутлаамы...

3. Курунениң аажымы кылым...

Бистин бо айтырларымстың...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

1. «Азас» заповеднигиниң дирек...

1. «Азас» заповеднигиниң дирек...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

ЧУГАА КӨВУДЭЭН, АЖЫЛ-ХЕРЕК БҮТПЕСТЭЭН

«Тоора-Хем» совхозтун бөлүк...

Ион республика органныр дүргөн...

Мен бодаарымга, тус черин...

Эрчим редакция! Март 31-де...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

ДОРАМЧЫЛАЛ-ДЫР

Март 31-де үнген «Шын» солу...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

«АВТОБУЗУВУС - ХӨЛГЕВИС» — САМОСВАЛ ДИВЕС СИЛЕР БЕ?

«Малдык иши кузовтук машина...

Уругларым неси база хуралга...

«Чүү деп чүвөл бо, мия-даш-гыр бис бе? Күрө...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

«Ан-Тал» совхозтун аажычына...

ЯРМАРКА ОЛ КЫЗЫЛГА ЭРТКЕН

100РД аажылаашкын на Ярмарку

Апрель 14-түн хуну Кызылга...

Эртен эрте-ле наймысалды...

«Азас» заповеднигиниң дирек...

ЧИДИРИГ ЭВЭЭЖЭЭР

Кызыл районда «Шамбалы»...

ШЫНАР ЧОК ХӨМҮР-ДАШ

Кызыл районда «Шамбалы»...

